

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20 051.166
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктору медичних наук,
професору Шереметі Лідії Миколаївні
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук, доцента,
професора кафедри терапії, реабілітації та морфології
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Остапяка Зіновія Миколайовича

на дисертаційну роботу **Кучера Василя Ярославовича**

**«Фізична терапія осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими
кульшовими суглобами»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 22 Охорона здоров'я
за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Актуальність теми. У зв'язку з демографічним старінням населення України та світу загалом зростає потреба в ефективному медичному та реабілітаційному супроводі осіб похилого віку. Одним із поширених хірургічних втручань у цієї категорії пацієнтів є ендопротезування кульшових суглобів, яке часто проводиться білатерально – з обох сторін. Такі операції покращують якість життя, але потребують подальшої реабілітації для досягнення повноцінного функціонального відновлення.

Фізична терапія після білатерального ендопротезування є складним та індивідуалізованим процесом, особливо у пацієнтів похилого віку, які часто мають супутні захворювання, знижену фізичну витривалість та порушену координацію. Програма фізичної терапії, створена відповідно запитам пацієнта, дозволяє не лише зменшити ризик післяопераційних ускладнень, а й значно підвищити рівень самостійності, мобільності та соціальної адаптації таких осіб.

Зростаюча кількість пацієнтів з двобічними ендопротезами кульшових суглобів створює потребу в розробці стандартизованих, але універсальних протоколів фізичної терапії, які враховують індивідуальні особливості стану здоров'я, темпи відновлення та психоемоційні аспекти в умовах сучасного стану реабілітаційної допомоги в Україні. Важливим є залучення родини та членів мультидисциплінарної команди до реабілітаційного процесу, що дозволяє забезпечити комплексний підхід та тривалий ефект.

У цьому контексті дослідження та впровадження ефективних підходів до фізичної терапії осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами набуває особливої наукової та практичної значущості, що визначає актуальність рецензованої дисертаційної роботи Кучера Василя Ярославовича.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність.

Дисертаційна робота Кучера Василя Ярославовича є ґрунтовним науковим дослідженням, у якому основні наукові положення, висновки повністю відповідають меті та завданням дослідження, а також базуються на наведеній статистичній обробці отриманих даних, що підтверджує результати дослідження. У дисертаційній роботі були використані адекватні меті та завданням методи дослідження, які характеризували функціонування організму осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами. Отримані результати базуються на достатньому фактичному матеріалі, що гарантує належну достовірність та обґрунтованість основних наукових положень роботи та сформульованих у ній висновків.

Дослідження, що проводилися для отримання даних, забезпечувалися достатньою кількістю залучених до дослідження осіб, отриманих числових даних та їх коректною статистичною обробкою, валідних для науковців, що займаються дослідженням в галузі ортопедії та геріатрії, що свідчить про відтворюваність та надійність отриманих результатів.

Повнота викладу одержаних результатів

За структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим МОН України. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 224 сторінки. Дисертація містить 17 рисунків, 35 таблиць та 13 додатків. Список використаних джерел містить 189 найменувань. Результати, які наведені у дисертаційній роботі, є новими і оригінальними та не містять запозичень з наукових робіт інших авторів.

Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано в 9 наукових працях, у тому числі 2 статті в наукових фахових виданнях України, 2 статті – у періодичному виданні України, включеному до наукометричної бази Scopus; 5 опублікованих тез конференцій. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія. Наведені публікації відображають основний зміст дисертації та отримані автором наукові результати.

Оцінка змісту дисертації.

Всі частини дисертаційної роботи Кучера В.Я. логічно пов'язані між собою та відповідають темі дослідження.

План дисертації є послідовним, а виклад матеріалу організований системно.

Анотація є коротким описом дисертаційної роботи, що дає читачам загальне уявлення про зміст і результати дослідження. У ній міститься інформація про мету, методологію, результати та висновки дослідження.

У вступі сформульовано актуальність теми дослідження, наукове завдання, зв'язок дослідження з науковими планами та темами, мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, визначено наукову новизну та практичну значущість роботи, особистий внесок здобувача, представлено результати дослідження.

Розділ 1. «Сучасний стан проблеми білатерального ендопротезування кульшових суглобів та перспективи реабілітації його наслідків». У цьому розділі проводиться аналіз білатерального ендопротезування кульшового суглобу в контексті проблем ортопедичного втручання. З літературних джерел також визначаються особливості реабілітаційних втручань при одно- та двосторонньому ендопротезуванні кульшових суглобів. Аналіз сучасних реабілітаційних підходів до корекції стану здоров'я хворих з наслідками білатерального ендопротезування кульшових суглобів дозволяє характеризувати їх проблемні невисвітлені моменти у осіб старших вікових груп.

Розділ 2 «Методи та організація дослідження». У даному розділі дисертаційного дослідження описані методики обстеження осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами, наведено принципи формування груп пацієнтів, їх розподіл, критерії включення та виключення, етапи та дизайн дослідження.

Розділ 3 «Особливості функціонального стану осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами» містить інформацію щодо результатів оцінювання стану нижніх кінцівок та параметрів ходи, постуральної стійкості та рівноваги, геріатричного статусу та якості життя. Висвітлено, що білатеральне ендопротезування впливає на стан здоров'я осіб похилого віку, спричиняючи зміни, що відображаються у методах обстеження, що характеризують всі домени Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.

Розділ 4 «Комплексна програма фізичної терапії для осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами» містить докладну інформацію щодо принципів створення програми фізичної терапії, її змісту, календарного плану, поєднання методів, їх теоретичне обґрунтування. Описано методичні підходи до проведення телереабілітації, створення програм терапевтичних вправ, тренування ходи, електроміостимуляції, освітнього компоненту. Представлено дозування застосованих методів. Поєднання представлених засобів фізичної терапії забезпечувало вплив на показники всіх доменів МКФ. Розділ ілюстрований авторськими фотографіями та схемами процесу фізичної терапії.

Розділ 5 «Динаміка функціонального стану осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами під впливом

програми фізичної терапії» присвячений опису результатів впровадження програми фізичної терапії. Висвітлено, що висока її ефективність характеризується покращенням стану нижніх кінцівок та параметрів ходи, покращенням показників постуральної стійкості та рівноваги, покращенням оцінювання геріатричного статусу та якості життя.

У висновках наведені узагальнюючі підсумки роботи.

Додатки містять опис застосованих шкал та опитувальників, акти впровадження, список наукових праць автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні науково-теоретичних засад для створення комплексної програми фізичної терапії для осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами. Вперше на підставі аналізу клінічних наслідків білатерального ендопротезування кульшових суглобів науково обґрунтовано та апробовано комплексну програму фізичної терапії в довготривалому періоді реабілітації, визначальними особливостями якої є виконання програми кінезітерапії (амбулаторних сесій з використанням платформ «PROCEDOS Platform 9», «MFT Challenge Disc Digital», терапевтичних вправ для покращення сили, рівноваги, гнучкості тканин, функціонального тренування ходи, скандинавської ходи), електроміостимуляції, телереабілітації, самостійних занять, освітнього компонента. Вперше комплексна програма фізичної терапії побудована з метою корекції ознак наслідків білатерального ендопротезування не тільки з позицій реабілітації у травматології та ортопедії, але й з точки зору корекції геріатричних особливостей – порушень функціонування стану нижніх кінцівок, змін параметрів ходи, погіршення показників постуральної стійкості та рівноваги, наявності ознак геріатричних синдромів, погіршення якості життя.

Практична значущість полягає у створенні науково обґрунтованої комплексної програми фізичної терапії для осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами, що сприяло зменшенню вираженості порушень функціонування стану нижніх кінцівок, покращенню параметрів ходи, показників постуральної стійкості та рівноваги, зменшенню вираженості ознак геріатричних синдромів, покращенню якості життя; а також у визначенні критеріїв вибору, послідовності, дозування та параметрів застосування засобів фізичної терапії. Отримані результати впроваджені у практичну діяльність закладів охорони здоров'я відповідного профілю та закладів вищої освіти, що займаються підготовкою фахівців в галузі фізичної терапії, ерготерапії.

Стиль та мова дисертації. Дисертація написана українською мовою з дотриманням вимог щодо викладу наукового тексту. Дисертаційна робота Кучера Василя Ярославовича оформлена згідно вимог МОН України.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності.

Аналіз тексту дисертації, а також публікацій автора за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення Кучером В.Я. вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і публікаціях автора наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень та інших відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право, а також надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерел інформації. В дисертаційній роботі Кучера В.Я. не виявлено ознак академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

В цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю та підтримуючи більшість висновків до дисертації та положень, які мають ознаки наукової новизни та виносяться на захист, звертаємо увагу на окремі положення, які, на наш погляд, потребують додаткової аргументації або спеціальних пояснень під час публічного захисту дисертації.

- У розділі 2 доцільно було зазначити, які лікарі здійснювали супровід пацієнтів; навести орієнтовний розподіл досліджуваного контингенту за супутньою патологією; зазначити, чи отримували пацієнти медикаментозне лікування, яке могло би вплинути, наприклад, на стан рівноваги тощо;
- Доцільним було б проаналізувати причини, внаслідок яких певна кількість пацієнтів не виконала повне післяопераційне реабілітаційне втручання.
- Доцільним було б зазначення видів оперативного доступу кульшового суглоба.
- Текст дисертації містить велику кількість скорочень, зокрема англомовних, що дещо ускладнює сприйняття роботи.

У процесі рецензування роботи виникла низка питань до здобувача:

1. У результатах первинного обстеження за рядом показників у осіб з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами визначено різницю між станом кінцівок, оперованою першою та другою. З чим Ви пов'язуєте цю різницю та зменшення її вираженості в динаміці?

2. У розділах 3 та 5 описана різниця стану пацієнтів з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами порівняно з результатами односторонньої артропластики. Які показники найбільше відрізнялися при первинному та повторному обстеженнях, та з чим Ви це пов'язуєте?

Наведені зауваження стосуються дискусійних або таких, що потребують уточнення, питань та не применшують у цілому високої позитивної оцінки дисертаційного дослідження та науковий рівень отриманих результатів у цій роботі, яка по своєму науковому рівню, актуальності виконаних досліджень, практичному значенню, об'єму та оформленню є завершеною працею, а отримані в ній результати є новими та науково обґрунтованими.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Кучера Василя Ярославовича «Фізична терапія осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами» за актуальністю теми, обсягом виконаних досліджень, науковою і практичною цінністю отриманих результатів і висновків, формою викладу є оригінальним авторським дослідженням, що відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)).

Подана дисертаційна робота є завершеною працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, а її автор Кучер Василь Ярославович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія.

Рецензент:

доктор медичних наук, доцент,
професор кафедри терапії,
реабілітації та морфології
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Зіновій ОСТАПЯК